

การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มภาคกลาง

The Study of Course The of Teaching Cooperative Education of Rajamangala University of Technology in The Central Region

ดำเนิน ไชยแสน จตุพล ยงศร และ จักรกฤษณ์ โปณะทอง

สาขาวิชาการบริหารและการจัดการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹E-mail : Dumnoen.c@gmail.com ²Chatapol@gs.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มภาคกลาง ด้วยการประชุมกลุ่ม (Focus Group) จากกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม โดยการใช้กลุ่มแบบเจาะจง (random sampling specific) ได้แก่ ผู้บริหารของสถานประกอบการ (จำนวน 4 คน) และผู้บริหารสหกิจศึกษา (จำนวน 5 คน) โดยใช้แบบสอบถามที่นัยสำคัญ 0.05 และมีความเชื่อมั่น 0.85 และอธิบายเชิงพรรณนา (Description Research) จากการสรุปผลจากวิจัย ที่ประชุมกลุ่มได้พิจารณา แนวทางการจัดการเรียนมีด้วยกัน 2 แนวทาง คือ 1) การเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา ในชั้นปี 3 ภาคเรียนที่ 2 และในชั้นปี 4 ภาคเรียนที่ 1 และ 2) การเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาในทุกชั้นปี (แบบอัตราส่วน) พบว่า ทั้ง 2 แนวทางการศึกษามีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสหกิจศึกษา

คำสำคัญ : แผนการเรียน, ประสิทธิภาพ, รายวิชาสหกิจศึกษา

Abstract

The Research of purpose is Study of Course to Teaching Cooperative Education of Rajamangala University of Technology in The Central Region. Were the two group meeting with a group of (Focus Group). The random sampling specific Include: management of workplaces (studied in 4 People) and management of cooperative (studied in 5 people). It questionnaire had statistically significant at the 0.05 level. and confidence 0.85. Lectures with descriptive research (Description Research) . The group meetings were considered. Course in this with two. 1) the lesson plan of teaching cooperative education. Classroom in the 2nd semester of year 3 and year 4 in the 1st and 2) the lesson plan of teaching cooperative education at all ages.(Aspect ratio) The result showed that; The appropriability course two for teaching and learning in cooperative education.

Keyword : Lesson Plan , Effectiveness, Teaching cooperative education.

1. บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กล่าวถึง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560- 2574 [1] ได้ให้

ความสำคัญกับการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นกลไกหลักของการพัฒนา ศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถของทุนมนุษย์และ

รองรับการศึกษาการเรียนรู้และความท้าทาย ที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 การศึกษาเป็นเครื่องมือและกลไก ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเป็นพลเมืองที่ดี และมีคุณภาพ มีทักษะ มีความรู้ มีความสามารถและมีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ และดำรงชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ของเศรษฐกิจและสังคมในศตวรรษที่ 21 ตรงตามมาตรฐานของหลักสูตร มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน รวมถึงมาตรฐานสถานศึกษา มาตรฐานการวัดและประเมินผล ฯลฯ

ตอบสนองแผนการศึกษาของชาติ ในยุทธศาสตร์ที่ 3 เรื่องยุทธศาสตร์ผลิตและพัฒนากำลังคนรวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศและยุทธศาสตร์ที่ 4 เรื่อง ยุทธศาสตร์ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555 - 2559) กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคน สูสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการเรียนรู้หลายหลาก และเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุว่าหน้าที่สำคัญของการศึกษาเป็นการผลิตบัณฑิต/แรงงานความรู้ (Knowledge Workers) มีคุณภาพเพียงพอที่จะพัฒนาประเทศ และการสามารถเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ [2] กล่าวว่าการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จริง ฝึกปฏิบัติงานจริงจากแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (2551 - 2565) ระบุว่า ควรจะพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพต่อยอดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ด้านอาชีพ ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้มีนโยบายที่จะนำเอาการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยลักษณะเด่นของสหกิจศึกษาเป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาและออกปฏิบัติงานในสถานประกอบการ [3] โดยทั่วไปรายวิชาสหกิจศึกษา มีวัตถุประสงค์คือ

- 1) เพื่อเพิ่มเติมประสบการณ์ด้านวิชาชีพ (Professional Experience) แก่นักศึกษาก่อนจบการศึกษา สามารถนำเอาทักษะประสบการณ์ หรือความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในการพัฒนาตนเองก่อนการเข้าทำงานจริงในอนาคต
- 2) เพื่อการเสริมทักษะให้นักศึกษาในการนำทฤษฎีไปสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม
- 3) เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

- 4) เพื่อเปิดโอกาสให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต
- 5) เพื่อให้เกิดการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ
- 6) เพื่อเป็นการส่งเสริมและโอกาสในได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษา กับสถานประกอบการ [4] ในงานวิจัย [5] ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จากผลการเปรียบเทียบสมรรถนะกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ พบว่า รายวิชาสหกิจศึกษา มีการดำเนินการในหลายลักษณะ เช่น การฝึกงาน (Internships) การเรียนรู้จากงานจริง (On the Job Training/Learning) การฝึกภาคสนาม (Field Placement) การศึกษาโครงการ (Work/Study Assignment) สถานการณ์จำลอง (Simulation) การฝึกทดลองปฏิบัติ (Experiential Exercises) [7] กล่าวว่า รายวิชาสหกิจศึกษา สอดคล้องกับภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รับผิดชอบด้านการศึกษาวิชาชีพ การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นการสอนวิชาชีพ เพื่อผลิตบัณฑิตตอบสนองตลาดแรงงาน โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาเข้าทำงานหรือประกอบอาชีพตามสาขาวิชาชีพที่ได้ศึกษา การดำเนินการที่ผ่านพบว่า สถานประกอบการที่จะเข้าร่วมการจัดการเรียนการสอน มีอุปสรรคในการดำเนินงานที่คณาจารย์ต้องรับผิดชอบดูแลนักศึกษาและกลุ่มเป้าหมาย นักศึกษาและผู้ปกครองยังไม่ให้ความสำคัญ ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานให้สำเร็จการศึกษาจึงหางานทำในการปฏิบัติงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทุกแห่งได้จัดแนวทางการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา [8] กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรครายวิชาสหกิจศึกษา มาจากแผนการเรียนการสอนด้วย เนื่องจากสาระรายวิชาที่แตกต่างกัน ในสาขาวิชาด้านศิลปศาสตร์และสังคมศาสตร์ หรือบริหารธุรกิจในบางหลักสูตร การออกปฏิบัติงานในชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 มีความเป็นไปได้มาก ส่วนในสาขาวิชาของวิศวกรรมศาสตร์ ไม่เหมาะสมในช่วงเวลาดังกล่าว เพราะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของสมาคมวิชาชีพกำหนด ดังนั้น หากจะมีการทบทวนแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของแต่ละหลักสูตร หรือแต่ละสาขาวิชา จะเป็นสิ่งที่น่าสนใจและ

ทำให้รายวิชาสหกิจศึกษามีความเป็นธรรมชาติ และสามารถปฏิบัติได้และเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง

จากข้อมูลเบื้องต้นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการเรียนรายวิชาสหกิจศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับรายวิชาสหกิจศึกษา จึงได้กำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิแบบเจาะจง (Specific) เพื่อมาประชุมกลุ่ม (Focus Group) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านรายวิชาสหกิจศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัยการศึกษาแนวทางการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มภาคกลาง เพื่อให้เกิดประโยชน์ในรายวิชาสหกิจศึกษาและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มภาคกลาง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ด้วยการประชุมกลุ่ม (Focus group) เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ความเชื่อมั่น การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เก็บข้อมูลจำนวน 9 คน พบว่า เพศชาย จำนวน 5 คน ร้อยละ 55.55 เพศหญิง จำนวน 4 คน ร้อยละ 44.44

ผลการประชุม จากการประชุมกลุ่ม (Focus group) ผู้บริหารทั้ง 2 กลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นต่อแนวทางการเรียนที่จะนำไปปฏิบัติงานหลังจากที่ได้มีการอภิปรายถึงแผนการเรียนโดยเห็นว่าแนวทางการเรียนมีการใช้งานทั่วไปในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มีความเหมาะสมและให้นำหนักผลการประเมิน ดังตารางที่นำเสนอ

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา ในชั้นปี 3 ภาคเรียนที่ 2 และในชั้นปี 4 ภาคเรียนที่ 1

รายการ	\bar{x}	S.d.	ระดับความสำคัญ
1 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 1 ศึกษาเข้าเรียนตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาจัดให้ โดยเพื่อให้มีความด้านวิชาชีพ	4.44	.726	มาก
2 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 2 ศึกษาเข้าเรียนตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาจัดให้ โดยเพื่อให้มีความด้านวิชาชีพที่เน้นทักษะวิชาชีพ	4.56	.527	มากที่สุด
3 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 3 ศึกษาเข้าเรียนตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาจัดให้ในภาคเรียนที่ 1 ที่เน้นทักษะวิชาชีพ	3.87	.833	มาก
4 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 นักศึกษาเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการ เนื่องจากได้ศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของแผนการเรียนทั้งหมด	3.67	.707	มาก
5 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 1 และ 2 นักศึกษา กลับเข้ามาศึกษาในสถานศึกษาในรายวิชาที่เหลือและทบทวนผลดีผลเสีย จากการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ	3.44	.882	ปานกลาง
6 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 1 นักศึกษาเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการ	4.44	.527	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

รายการ	\bar{x}	S.d.	ระดับความสำคัญ
7 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 2 นักศึกษากลับเข้ามาศึกษาในสถานศึกษาในรายวิชาที่เหลือและทบทวนผลดีผลเสียจากการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ	4.22	.833	มาก
8 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 2 นักศึกษาเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการ และหางานทำได้ทันที	3.67	.707	มาก
รวม	4.00	.272	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการประชุม พบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาอยู่ในภาพรวม ($=4.00$, $S.D.=.272$) ระดับมากที่สุด คือ ท่าน

เห็นว่า ในชั้นปีที่ 2 ศึกษาเข้าเรียนตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาจัดให้ โดยเพื่อให้มีความด้านวิชาชีพที่เน้นทักษะวิชาชีพ ($=4.56$, $S.D.=.527$)

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาในทุกชั้น (แบบอัตราส่วน)

รายการ	\bar{x}	S.d.	ระดับความสำคัญ
1 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 1 ศึกษาเข้าเรียนตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาจัดให้ร้อยละ 80 ของแผนการเรียนชั้นปีที่ 1 อีกร้อยละ 20 เข้าสังเกตการณ์ในสถานประกอบการเพื่อสร้างความคุ้นเคย	3.78	1.09	มาก
2 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 2 ศึกษาเข้าเรียนตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาจัดให้ร้อยละ 70 ของแผนการเรียนชั้นปีที่ 2 อีกร้อยละ 30 เข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการ	3.67	.866	มาก
3 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 3 ศึกษาเข้าเรียนตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาจัดให้ร้อยละ 50 ของแผนการเรียนชั้นปีที่ 3 อีกร้อยละ 50 เข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการ	4.33	.500	มาก
4 ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 4 ศึกษาเข้าเรียนตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาจัดให้ร้อยละ 70 ของแผนการเรียนชั้นปีที่ 4 อีกร้อยละ 30 เข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการ	4.44	.527	มาก
รวม	4.02	.363	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการประชุม พบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาในภาพรวม ($=4.02$, $S.D.=.363$) ระดับมาก คือ ท่านเห็นว่า ในชั้นปีที่ 4 ศึกษาเข้าเรียนตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาจัดให้ร้อยละ 70 ของแผนการเรียนชั้นปีที่ 4 อีกร้อยละ 30 เข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ($=4.44$, $S.D.=.527$)

สรุป ผลการสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาจากการประชุมกลุ่ม ได้นำข้อมูล

มาสังเคราะห์และแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาคือ

รูปแบบที่ 1 การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาในลักษณะนี้ เป็นไปตามกรอบนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาโดยจัดการเรียนการสอนในการเรียนปกติ มีการกำหนดรายวิชาสหกิจศึกษาไว้ในภาคเรียนที่ 2 ของชั้นปีที่ 3 หรือ ชั้นปีที่ 4 ในภาคเรียนที่ 1 ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ข้อดีคือ

นักศึกษาได้กลับมาทบทวนจุดบกพร่องต่างๆ อีก 1 ภาคเรียน ข้อจำกัด จากการแสดงความคิดเห็นคือ นักศึกษาพลาดโอกาสในการได้งานทำหรือสถานประกอบการต้องรอนักศึกษาอีก 1 ภาคเรียน ซึ่งไม่เป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ

รูปแบบที่ 2 การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาลักษณะนี้ มีการนำมาใช้ยังไม่แพร่หลาย พบในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ข้อดีของแนว

รูปแบบที่ 1 แสดงการจัดการจัดการเรียนการสอนในชั้นปี 3 ภาคเรียนที่ 2 และในชั้นปี 4 ภาคเรียนที่ 1

ชั้นปี	ภาคเรียนที่ 1	ภาคเรียนที่ 2	ภาคเรียนที่ 3
ชั้นปี 1	ศึกษาตามหลักสูตร	ศึกษาตามหลักสูตร	
ชั้นปี 2	ศึกษาตามหลักสูตร	ศึกษาตามหลักสูตร	
ชั้นปี 3	ศึกษาตามหลักสูตร	ศึกษาตามหลักสูตร หรือปฏิบัติงาน	
ชั้นปี 4	ศึกษาตามหลักสูตร หรือปฏิบัติงาน	ศึกษาตามหลักสูตร	

จากตารางที่ 3 แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา อนุญาตให้นักศึกษาออกปฏิบัติงานในชั้นปี 3 ภาคเรียนที่ 2 และในชั้นปี 4 ภาคเรียนที่ 1

ทางการเรียนแบบนี้ต้องมีการติดตามและประเมินผลต่อไป ส่วนในข้อจำกัดจากการประชุมกลุ่ม พบว่ากลุ่มเป้าหมายนักศึกษาและผู้ปกครองยังไม่ให้ความสำคัญ ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานเรียนหนังสือให้สำเร็จการศึกษาจึงหางานทำ และนักศึกษาไม่สนใจเลือกในแนวทางการเรียนแบบนี้

ดังนั้น สามารถสรุปแนวทางการเรียนรายวิชาสหกิจศึกษาได้ 2 รูปแบบ ดังรายละเอียดดังนี้

เป็นแนวทางการเรียนการสอนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่มอบนโยบายให้แต่ละสถานศึกษานำไปปฏิบัติ

รูปแบบที่ 2 แสดงการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาในทุกชั้น (แบบอัตราส่วน)

ชั้นปี	ภาคเรียนที่ 1	ภาคเรียนที่ 2	ภาคเรียนที่ 3
ชั้นปี 1	ศึกษาตามหลักสูตรร้อยละ 80	ฝึกปฏิบัติงานสหกิจศึกษาร้อยละ 20	
ชั้นปี 2	ศึกษาตามหลักสูตรร้อยละ 70	ฝึกปฏิบัติงานสหกิจศึกษาร้อยละ 30	
ชั้นปี 3	ศึกษาตามหลักสูตรร้อยละ 50	ฝึกปฏิบัติงานสหกิจศึกษาร้อยละ 50	
ชั้นปี 4	ศึกษาตามหลักสูตรร้อยละ 30	ฝึกปฏิบัติงานสหกิจศึกษาร้อยละ 70	

จากตารางที่ 4 การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาในทุกชั้น (แบบอัตราส่วน) อนุญาตให้นักศึกษาออกปฏิบัติงาน ในทุกชั้นปีศึกษาตลอดหลักสูตร ในเรียนดังกล่าว นักศึกษาต้องออกปฏิบัติงานตามสัดส่วนที่

มีความตกลงกับสถานประกอบการ ที่มีความร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4

5. อภิปรายผล

จากการสรุปผลด้านข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์เพื่อการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มภาคกลาง การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา แบ่งได้ 2 แบบ คือ 1) การจัดการเรียนการสอนรายในชั้นปี 3 ภาค

เรียนที่ 2 และในชั้นปี 4 ภาคเรียนที่ 1 และการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาในทุกชั้น (แบบอัตราส่วน) ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนในชั้นปี 3 ภาคเรียนที่ 2 และในชั้นปี 4 ภาคเรียนที่ 1

การจัดแผนการเรียนในลักษณะนี้เป็นไปตามกรอบด้านนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา [4] ที่กล่าวว่า ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสหกิจศึกษา มุ่งให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา หรือปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพของสาขาวิชานั้นๆ โดยมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ หมั่นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างดี รวมทั้งให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ต้องมีการอบรมเตรียมความพร้อมไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง จากปรัชญาดังกล่าวนั้น คุณสมบัติ นักศึกษาสหกิจศึกษาต้องผ่านเงื่อนไขทางวิชาการของนักศึกษาจึงสามารถออกปฏิบัติงานสหกิจศึกษาได้ นักศึกษาต้องผ่านกระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนออกปฏิบัติงานสหกิจศึกษา อย่างน้อยร้อยละ 80 เนื้อหาทางวิชาการที่จำเป็นต่อการพัฒนาอาชีพระยะเวลาการปฏิบัติงานสหกิจศึกษาต้องไม่น้อยกว่า 16 สัปดาห์อย่างต่อเนื่องและไม่สามารถลงทะเบียนเรียนรายวิชาอื่นได้ และปฏิบัติงานเต็มเวลา มีการจัดหาลักษณะงานที่เป็นโครงการหรืองานประจำที่ตรงกับสาขาวิชาชีพ มีจำนวนเพียงพอต่อจำนวนนักศึกษาและเน้นประสบการณ์ทำงาน โดยสถานประกอบการสามารถคัดเลือกนักศึกษาได้ รวมถึงให้นักศึกษาเลือกสถานประกอบการด้วยความสมัครใจ การช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายเป็นค่าตอบแทน หรือสวัสดิการต่างๆ ตามความเหมาะสมและจำเป็นตามลักษณะงาน สถานศึกษาต้องมีการนิเทศงานนักศึกษา มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษสถานศึกษาและสถานประกอบการ กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินงาน เช่น การจัดบันทึกการปฏิบัติงานเป็นสัปดาห์หรือรายวันและต้องส่งรายงานความก้าวหน้าต่ออาจารย์นิเทศทุกครั้ง ดำเนินการจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ในช่วงสุดท้ายของการปฏิบัติงานนักศึกษควรนำเสนองานต่อผู้นิเทศงานและสถานประกอบการรวมถึงสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษา อาจารย์ และสถานประกอบการหลังสิ้นสุดระยะเวลาปฏิบัติงานสหกิจศึกษา มีวิธีการวัดผลความพึงพอใจนักศึกษา และการมี

ส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลของสถานประกอบการไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

จากหลักการดังกล่าว ในชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 นักศึกษาต้องผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มภาคกลาง และมีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่มหาวิทยาลัยกำหนด มีความพร้อมที่เหมาะสมในการออกปฏิบัติงานสหกิจศึกษา ในชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 สามารถขอเข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษาได้ ซึ่งการอนุญาตให้ออกปฏิบัติงานในภาคเรียนที่ 2 เหมาะสมกับนักศึกษานักศึกษาของด้านสังคม ด้านศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ ฯลฯ ที่ไม่มีเงื่อนไขอื่นบังคับ ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากแผนการเรียนของนักศึกษาและองค์ประกอบทางวิชาการอย่างอื่นประกอบด้วย การอนุญาตให้นักศึกษาออกปฏิบัติงานในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 เหมาะสมกับสาขาวิชา ในด้านวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม สาขาวิชาบัญชี ฯลฯ เนื่องจากมีเงื่อนไขทางสมาคมวิชาชีพกำหนดไว้ เช่น สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ต้องเรียนในรายวิชาชีพตามสมาคมวิชาชีพบังคับก่อนจึงอนุญาตให้ออกปฏิบัติงานสหกิจศึกษาได้ ดังนั้น แต่ละสาขาวิชาหรือแต่ละมหาวิทยาลัยต้องพิจารณาความเหมาะสมเบื้องต้น ข้อดีของการอนุญาตให้นักศึกษาออกปฏิบัติงานในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 นักศึกษามีความพร้อมด้านวิชาที่เพิ่มขึ้น มีวุฒิภาวะทางร่างกายที่เป็นผู้ใหญ่มากขึ้น และไม่กระทบต่อการจัดการเรียนระหว่างภาคเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กลุ่มภาคกลาง จึงมีการใช้แผนการเรียนลักษณะนี้เป็นจำนวนมาก และสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่ต้องการให้นักศึกษาได้กลับเข้ามาใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยอีก 1 ภาคเรียน ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงตนเองก่อนสำเร็จการศึกษา จากการทำนิเทศงานที่ผ่านของกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัย [10] ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการสหกิจศึกษานำร่องของประเทศไทย พบว่า ประเมินผลการดำเนินงานโครงการสหกิจศึกษานำร่องของสถาบันการศึกษา 33 แห่ง โดยมีข้อสรุปที่น่าสนใจคือ ประโยชน์ที่สถาบันการศึกษาได้รับที่สำคัญคือ เกิดความร่วมมือทางวิชาการ สถาบันการศึกษาจะได้รับข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร และการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยรวมถึงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานประกอบการ ประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับที่เด่นที่สุดได้แก่

นักศึกษาจะมีทักษะในการปฏิบัติงานจริงจากการทำงานในสถานประกอบการนั้นๆ ทราบแนวทางในการเลือกสายงานอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากสถานประกอบการ ได้รับที่สำคัญคืองานที่นักศึกษาทำยังช่วยลดต้นทุนการผลิตของสถานประกอบการ สำหรับประเด็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการจัดการการศึกษาแบบสหกิจศึกษา สถานประกอบการยังขาดความรู้ ความเข้าใจของสหกิจศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นการทำงานที่แตกต่างจากการฝึกงานในสถานประกอบการ นักศึกษาบางคนมีผลการเรียนต่ำทำให้ไม่สามารถออกปฏิบัติสหกิจศึกษาได้และความไม่พร้อมเรื่องเครื่องมือ/อุปกรณ์ในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ เป็นต้น และงานวิจัย [9] ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้มัลติมีเดีย พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเห็นว่าเป็นการเรียนที่ดีเพราะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนเพราะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว

2. การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษาในทุกชั้น (แบบอัตราส่วน)

จากการแสดงความคิดเห็นพบว่า แนวทางการเรียนในลักษณะนี้ มีการนำมาใช้กันยังไม่แพร่หลาย ทั้งนี้อาจเกิดจาก กลุ่มเป้าหมายนักศึกษาและผู้ปกครองยังไม่ให้ความสำคัญ ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานเรียนหนังสือให้สำเร็จการศึกษาจึงหางานทำ และนักศึกษาไม่สนใจเลือกในแนวทางการเรียนแบบนี้ จากการสัมภาษณ์ [7] กล่าวว่า แนวทางการเรียนแบบนี้ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษามีเป็นจำนวนน้อยในสาขาวิชาค้ำปลีกที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร (คณะวิศวกรรมศาสตร์) นำมาใช้จัดการเรียนการสอนอภิปรายผลได้ดังนี้ ในคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ในชั้นปีที่ 1 นักศึกษามีการเรียนในมหาวิทยาลัยตลอดสัปดาห์ ในวันเสาร์จะเข้าสังเกตการณ์ในสถานประกอบการที่มีความร่วมมือจำนวน 1 วัน ในชั้นปีที่ 2 นักศึกษามีการเรียนในมหาวิทยาลัย จำนวน 4 วัน ในวันศุกร์และวันเสาร์ จะเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่

มีความร่วมมือจำนวน 2 วัน ในชั้นปีที่ 3 นักศึกษามีการเรียนในมหาวิทยาลัย จำนวน 2-3 วัน ในวันที่เหลือจะเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่มีความร่วมมือ ในชั้นเรียนปีที่ 4 นักศึกษามีการเรียนในมหาวิทยาลัย จำนวน 1-2 วัน ในวันที่เหลือจะเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่มีความร่วมมือ และจากข้อมูล [8] กล่าวว่า ในส่วนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ในคณะวิศวกรรมศาสตร์ นำแผนการเรียนแบบนี้ถูกนำมาใช้กับกลุ่มนักศึกษาที่จบชั้นเรียนมัธยมปลาย (ม.6) ไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ที่ดี เนื่องจากสถานประกอบการที่จะเข้าร่วมการจัดการเรียนการสอนในแผนการเรียนนี้มีจำนวนน้อยและมีอุปสรรคในการดำเนินงานที่คณาจารย์ต้องรับภาระดูแลนักศึกษาตลอด 4 ปี แต่พบว่าความสำเร็จในหลักสูตรต่อเนื่องระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่เข้ามาศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี เนื่องจากนักศึกษามีความพร้อมด้านอาชีพมาแล้วในระดับหนึ่ง จึงมองเห็นอนาคตของตนเองได้ในการประกอบอาชีพ และระยะเวลาศึกษาใช้เวลา 2 ปี ถึง 2 ปีครึ่ง ดังนั้น นักศึกษากลุ่มจะมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีต่อการเรียนแบบนี้ โดยอาศัยกรอบการแบ่งสัดส่วนที่มหาวิทยาลัยจัดให้ [11] ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาจิตวิทยาสังคม โดยใช้ชุมชนและประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ พบว่าคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่เกิด ขึ้นกับนิสิตภายหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี ด้านทักษะทุกทักษะมีค่าคะแนน เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ยกเว้นทักษะการสังเกตอยู่ในระดับมากที่สุด [12] ได้วิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการดำเนินสหกิจศึกษาของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี: การวิจัยแบบผสมผสานพบว่า สิ่งที่ทำให้สหกิจศึกษาประสบผลสำเร็จคือนโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน [13] ได้วิจัยเรื่อง The Synergy of workplace Learning Perspective of cooperative Education Directors. พบว่า รูปแบบการเรียนเพื่อเป็นการสอนงาน(Coaching) การลองผิดลองถูก (Trial Error) และการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อให้ได้เป็นมืออาชีพ

จึงอาจกล่าวได้ว่า แนวทางการเรียนสหกิจศึกษาที่นำเสนอต้องมีการพิจารณาในรายละเอียดที่แตกต่างกันของสาขาวิชาชีพ ดังนั้น แต่ละมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชชมงคล กลุ่มภาคกลางต้องพิจารณาในรายละเอียดในการดำเนินงานในการจัดทำแนวทางการเรียนการสอน

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ควรมีมหาวิทยาลัยอื่นๆ คณะ หรือสาขาวิชา ที่จัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา ศึกษาหรือวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการเรียนที่ค้นพบไปเป็นฐานข้อมูลและปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอนรวมถึงกระบวนการบริหารด้านการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสหกิจศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับแนวทางการเรียนรูปแบบอื่นๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษามลกระทบด้านอื่นๆ ที่มีต่อแนวทางการเรียนรายวิชาสหกิจศึกษาของสถาบันอื่นๆ เช่น สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่จัดการเรียนการสอนด้านรายวิชาสหกิจศึกษา

7. เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, “แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2574)”, กรุงเทพฯ: สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2559 สืบค้นจาก <http://www.Dcms.thailis.ac.th>. 2560.
- [2] กระทรวงศึกษาธิการ, “การประเมินสภาพจริง”, สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2559 สืบค้นจาก <http://www.dcms.thailis.or.th/dcms/browse.php?option>. 2545, หน้า 20.
- [3] วิจิตร ศรีสอ้าน, อลงกต ยะไวทย์. “การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการสหกิจศึกษา”, พระนครศรีอยุธยา: โรงแรมกรุงศรีริเวอร์, พระนครศรีอยุธยา, 2549.
- [4] สมาคมสหกิจศึกษาไทย, “มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา”, นครราชสีมา: ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2552.
- [5] อลงกต ยะไวทย์, “การพัฒนารูปแบบการจัดการสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี”, นครราชสีมา: ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2549.

- [7] สมใจ บุญสุวรรค์, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับสหกิจศึกษา”, สัมภาษณ์เมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2560, 2560.
- [8] มนตรี รัตนวิจิตร, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับสหกิจศึกษา”, สัมภาษณ์เมื่อ 10 มีนาคม 2560.
- [9] ประวิทย์ บึงสว่าง และคณะ, “การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้มัลติมีเดีย, เพื่อศึกษาทดลองทางเคมี”, ปทุมธานี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2554.
- [10] สุเมธ แยมมุ่น, “รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการสหกิจศึกษานำร่องของประเทศไทย”, นครราชสีมา: ศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2547.
- [11] พัชรี ศรีสังข์ “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อิงจิตวิทยาสังคมโดยใช้ชุมชนและ ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์”, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.
- [12] ศิริพร ทองแก้ว “การศึกษารูปแบบการดำเนินสหกิจศึกษาของคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี: การวิจัยแบบผสมผสาน”, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2531.
- [13] Lazarus, F.C. “The Synergy of workplace Learning Perspective of cooperative Education Directors”, USA. 2534.